

Äldrenämnden
Protokoll

Datum:
2025-04-16

Äldrenämndens protokoll onsdag 16 april 2025

Plats och tid

Stadshuset, Timotejen, och digitalt via Teams, 15.00–16.05

Paragrafer

37–39

Justering

Uppsala kommun använder sig av en avancerad elektronisk underskrift för justering av beslutsprotokoll. Denna återfinns på en separat sida sist i protokollet.

Protokollet justeras av följande personer

Tobias Smedberg (V), ordförande

Jonas Segersam (KD), justeringsperson

Protokollförare

Peter Jernberg, nämndsekreterare

Närvarande

Beslutande

Tobias Smedberg (V), ordförande
David Ling (MP), närvarar på distans
Jonas Segersam (KD), närvarar på distans
Hilde Klasson (S), närvarar på distans
Soraja Nadimpour (S)
Fredrik Dürichen (S), närvarar på distans
Claes Olsson (S), närvarar på distans
Ingrid Nordlander (V), närvarar på distans
Cecilia Forss (M), närvarar på distans
Lena Sandström (M), närvarar på distans
Karin Thalén Ottersgård (C), närvarar på distans
Camilla Westerborn (L), närvarar på distans
Maria Rosander (SD), närvarar på distans

Ej tjänstgörande ersättare

Graciela Huentenao Inzunza (S), närvarar på distans
Agneta Sundström (S), närvarar på distans
Fuat Aslan (S), del av § 39, närvarar på distans
Karin Bennemo (V), närvarar på distans
Carina Kumlin (UP), närvarar på distans
Thomas Tjäder (M), närvarar på distans
Rigmor Stenmark (C), närvarar på distans
Björn Sundin (L), närvarar på distans
Margit Borgström (KD), närvarar på distans

Övriga närvarande

Jennie Claesson (L), kommunalråd, närvarar på distans

Lenita Granlund, förvaltningsdirektör, närvarar på distans
Åsa Markström, stabschef, närvarar på distans

Peter Jernberg, nämndsekreterare

Äldrenämnden
Protokoll

Datum:
2025-04-16

§ 37

Val av justerare samt justeringsdag

Äldrenämnden utser Jonas Segersam (KD) att omedelbart justera dagens protokoll tillsammans med ordföranden.

§ 38

Fastställande av föredragningslista

Äldrenämnden fastställer utsänd föredragningslista.

§ 39

Yttrande till kommunfullmäktige om att kommunrevisionen i revisionsberättelsen för 2024 inte tillstyrker ansvarsfrihet för äldrenämnden för 2024

ALN-2025-00291

Beslut

Äldrenämnden beslutar

1. **att** efter justering av tredje stycket enligt förslag godkänna yttrandet och översända det till kommunfullmäktige och dess presidium.

Ärendet

Kommunrevisionen i sin revisionsberättelse för 2024 tillstyrker inte ansvarsfrihet för äldrenämnden för år 2024. Med anledning av detta infordrar kommunfullmäktiges presidium äldrenämndens förklaring.

Beslutsunderlag

- Förslag på yttrande till kommunfullmäktige om att kommunrevisionen i revisionsberättelsen för 2024 inte tillstyrker ansvarsfrihet för äldrenämnden för 2024
- Infordran av förklaring med anledning av revisionsberättelsen 2024 från kommunfullmäktiges presidium daterat 14 april 2025
- Revisionsberättelse för år 2024 inkommen 15 april 2025

Yrkanden

Ordförande Tobias Smedberg (V) yrkar enligt A, B och C nedan.

- A. Att om nämnden inte når konsensus om yttrandet ska namnen i slutet av yttrandet tas bort.

Äldrenämnden
Protokoll

Datum:
2025-04-16

- B. Att tredje stycket ersätts med följande formulering: "Äldrenämnden vill understryka att den ser de inträffade sexualbrotten och bristerna i kommunens agerande därefter som oerhört allvarliga och det har lett till mycket stora konsekvenser i verksamheten och i nämndens agerande. Dock delar inte äldrenämnden kommunrevisionens bedömning att nämnden i sitt eget agerande skulle ha brustit i kontroll eller styrning. Nämnden har med stort fokus och aktsamhet agerat på varje ny information som kommit nämnden till känna. De strukturella brister som kommunrevisionen pekar på har nämnden sedan den tillträdde agerat på. Nämnden har också tagit flera beslut även efter att kommunrevisionens externa granskning presenterats."
- C. Att godkänna yttrandet och översända det till kommunfullmäktige och dess presidium.

Jonas Segersam (KD), Cecilia Forss (M), Lena Sandström (M), Karin Thalén Ottersgård (C) och Camilla Westerborn (L) yrkar enligt D och E nedan.

- D. Att äldrenämnden lämnar följande yttrande:

Yttrande

Äldrenämnden instämmer i revisionens slutsats att

- Äldrenämnden i Uppsala kommun inte bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt
- Äldrenämndens interna kontroll inte varit tillräcklig
- Att äldrenämnden inte bör beviljas ansvarsfrihet av kommunfullmäktige mot bakgrund av brister i styrning och intern kontroll av verksamheten samt bristande måluppfyllelse för verksamheten.

Äldrenämnden är ansvarig för all hälso- och sjukvård, samt omsorg av äldre i kommunen.

Nämnden anser att följande brister är så allvarliga att det finns grund för revisionens kritik.

Intern kontroll

Nämnden borde i och med internkontrollplanen för 2024 ha säkerställt äldres liv och hälsa inom verksamheterna. Det saknades internkontrollmoment på detta grundläggande område, exempelvis rutiner för rapportering av lex Sarah och lex Maria till nämnden.

Det fanns inte heller moment som säkerställde att strukturen för, och resultatet av det systematiska kvalitetsarbetet rapporterades till nämnden. Det har också i granskningarna under året framkommit att det saknats såväl kunskaper som fungerande rutiner i organisationen för att rapportera och hantera avvikelser och allvarliga brister.

Vi har också i nämnden under året informerats om omfattande och allvarliga brister, framför allt inom särskilda boenden ute i organisationen, som måste ha uppstått som ett resultat av bristande ledarskap och systematiskt kvalitetsarbete.

Bristande information

Revisorerna skriver att "Vår samlade bedömning är att ansvaret för ovanstående brister och svagheter har varit gemensamt för hela äldrenämnden. I vår granskning har vi inte kunnat se att enskilda ledamöter, under hela verksamhetsåret, agerat på ett tillräckligt tydligt och kontinuerligt sätt för att inte omfattas av de brister vi påtalat ovan."

Äldrenämnden har hållits ovetande om alla missförhållanden. Nämndens ordförande informerades redan i maj 2024, men det var först när Uppsala Nya Tidning publicerade berättelser om sexuella övergrepp från brukare och anhöriga som information gavs till nämnden den 6 september (efter att medierna informerats). Informationen vid detta tillfälle och alla efterföljande tillfällen, med ett undantag, har hållits så kort som möjligt och har ökats på först efter att vi fått ny information via medier.

Det är svårt att bära ett ansvar när information avsiktligt undanhålls, när kommunjuristernas bedömningar gör att nämndens ledamöter inte ska få ta del av sekretessbelagd information, och när förslag till förbättringar röstas ned. Det är endast nämndens majoritet som har möjlighet att bryta igenom en sådan barriär, i alla fall om man följer demokratins spelregler.

Det har varit ett mönster under lång tid att informationen till nämnden hållits på ett minimum. Information har getts sent, i muntliga dragningar i slutet av sammanträdet i korta och förtäckta ordalag. Det har förekommit under flera år att angelägen och omfattande information lämnats "på bordet", exempelvis vid uppsägningen av avtalet med Attendo hemtjänst 2022. Detta gällde även den interna rapporten som lämnades till nämnden under hösten (november) 2024, som nämnden fick del av som digital handling först i slutet av sammanträdet.

När det gäller lex Sarah och lex Maria som skickats från nämnden till IVO så har nämnden hänvisats till IVO för att få ut dessa handlingar. Det är handlingar som inte identifierar enskilda personer och som bedöms vara offentliga av såväl IVO som fristående utförare men inte av kommunen.

När det gäller ekonomiska rapporter har dessa varit ytterst knapphändiga. Förutom en översikt över kostnader för hela verksamheten där löner, övriga kostnader, köpt extern verksamhet är exempel på poster i en verksamhet med runt 3 miljarder kronor i omsättning, har redovisningen av de olika delarna av verksamheten begränsat sig till fyra rader (politik, vård och omsorg i ordinärt boende, vård och omsorg i särskilt boende, samt öppen verksamhet). Ingen redovisning av ekonomi och resultat för enskilda boenden, hemtjänstområden eller delar av verksamheten har skett. Det har förekommit att enskilda ledamöter känt sig tvingade att begära ut ytterligare information inom ramen för offentlighetsprincipen för att få nödvändig översikt över ekonomin.

Enligt nämndens uppfattning är ovanstående symptom på en omfattande tystnads-kultur och en ovilja att involvera nämnden i förvaltningens arbete.

Bristande ledning och styrning

Även om nämnden nu arbetar med att öka antal chefer samt att få ner antal hyranställningar så finns det omfattande brister i styrning och ledning, inte minst på högre nivå. Under 2024 har avdelningschefen för särskilda boenden fått avsluta sin anställning och avdelningschefen för hemtjänsten fått ta över detta ansvar. Det är ett alltför stort och omfattande ansvar att både leda hemtjänst och särskilda boenden. Att en ledande chef anställs under 2025 utan att referenser kunnat tas hos föregående arbetsgivare på grund av uppgörelse om ett avgångsvederlag på 1,3 miljoner kronor är ytterligare exempel på den bristande ledningen och styrningen på högre nivå.

Det var också först efter medias rapportering som kommunstyrelsen tog initiativ till att göra bakgrundskontroller för de anställda. Med tanke på rapporter om välfärdsbrottslighet och missförhållanden på andra håll borde detta ha skett tidigare (eller snarare borde inte dessa bakgrundskontroller ha tagits bort 2018).

Att nämndens ledamöter inte får besöka någon del av verksamheten utan förvaltningschefens godkännande är utslag av ett dåligt ledarskap och det visar brist på tillit, transparens och trovärdighet.

Slutsatser

Sammantaget anser vi att ovan nämnda brister är så omfattande att nämndens representanter bör ställa sina platser till förfogande.

Nämnden måste på ett helt annat sätt än idag säkerställa att den kan ta ansvar för den interna kontrollen, för det systematiska kvalitetsarbetet, för ekonomin och för ledningen och styrningen.

E. Att äldrenämndens representanter ställer sina platser till förfogande.

Maria Rosander (SD) yrkar bifall till Jonas Segersams (KD) m.fl. yrkande D och E.

Karin Thalén Ottersgård (C) yrkar avslag på förslaget till yttrande.

Camilla Westerborn (L) yrkar avslag på förslaget till yttrande.

David Ling (MP) yrkar bifall till förslaget till yttrande.

Hilde Klasson (S) yrkar bifall till förslaget till yttrande.

Jonas Segersam (KD) yrkar bifall till ordförandens yrkande A.

Beslutsgång

Ordföranden föreslår att nämnden först tar ställning till liggande förslag till yttrande och ställer det mot Jonas Segersams (KD) m.fl. förslag till yttrande enligt yrkande D. Därefter föreslår ordföranden att nämnden behandlar i tur och ordning yrkande B, A och E. Avslutningsvis ställer nämnden ordförandens yrkande C mot avslag.

Ordföranden frågar först om det är nämndens mening att skicka yttrandet enligt liggande förslag eller enligt Jonas Segersams (KD) m.fl. förslag, enligt yrkande D, och finner att nämnden beslutar att skicka yttrandet enligt liggande förslag.

Ordföranden frågar därefter om det är nämndens mening att besluta enligt ordförandens eget yrkande B och finner att nämnden beslutar så.

Ordföranden frågar sedan om det är nämndens mening att besluta enligt ordförandens eget yrkande A och finner att nämnden beslutar så.

Ordföranden frågar därefter om det är nämndens mening att avslå eller bifalla Jonas Segersams (KD) m.fl. yrkande E och finner att nämnden beslutar att avslå yrkandet.

Votering begärs och genomförs där den som vill avslå yrkande E röstar ”ja” och den som vill bifalla detsamma röstar ”nej”. Med sju röster på ”ja” och sex röster på ”nej” finner ordföranden att nämnden avslår yrkande E.

Tobias Smedberg (V), David Ling (MP), Hilde Klasson (S), Soraja Nadimpour (S), Fredrik Dürichen (S), Claes Olsson (S) och Ingrid Nordlander (V) röstar ”ja”.

Jonas Segersam (KD), Cecilia Forss (M), Lena Sandström (M), Karin Thalén Ottersgård (C), Camilla Westerborn (L) och Maria Rosander (SD) röstar ”nej”.

Äldrenämnden
Protokoll

Datum:
2025-04-16

Ordföranden frågar avslutningsvis om det är nämndens mening att besluta enligt ordförandens eget yrkande C eller att avslå detsamma och finner att nämnden beslutar enligt yrkande C.

Reservationer

Jonas Segersam (KD), Cecilia Forss (M), Karin Thalén (C), Lena Sandström (M) och Camilla Westerborn (L) reserverar sig enligt följande:

De nu föreliggande bristerna i nämndens verksamhet har inte uppstått under året, utan byggts upp under många år tillbaka. Man kan få intrycket att det är en helt ny nämnd som tillträdde 2022, men det är i huvudsak samma majoritet bestående av som stomme Socialdemokraterna och miljöpartiet som styr nämnden. Den politik de fört med stöd av främst Vänsterpartiet under 10 år har inneburit resursbrist, kvalitetsförsämringar, omfattande kommunaliseringar av verksamheten, bristande ledarskap och dålig förankring i den ansvariga nämnden.

Fokus har inte legat på äldres liv och hälsa, samt kvaliteten i den kommunala vård och omsorgen, utan i stället på personalfrågor, driftsformer, ekonomi, och nu på senaste tiden avskaffande av LOV som upphandlingsform. Det är detta som är grunden till de brister som revisionen beskriver.

Läser man reservationerna i nämnden ser man tydligt att M, C, KD och L har utnyttjat alla demokratiska möjligheter att få information och att agera. Det är M, C, KD och L som krävt att frågor kring övergreppen skall vara ärenden i nämnden och inte bara informationspunkter. Vi har krävt att få information och vi har föreslagit åtgärder på varje nämndsammanträde under hösten 2024.

Redan år 2023 föreslog M, C och KD utvidgningar av internkontrollplanen för 2024 i äldrenämnden. Vi yrkade att ett antal centrala områden skulle tillföras internkontrollplanen. Nämndens majoritet avlog yrkandena och vi reserverade oss.

Det är också viktigt att se att det var vi från M, C och KD som på septembermötet 2024 yrkade att de åtgärder som föreslogs skulle återspeglas till nämnden (vilket också bifölls av nämnden).

Revisorerna anser trots detta att vi inte "agerat på ett tillräckligt tydligt och kontinuerligt sätt".

Vi anser att i första hand bör hela nämnden avgå men om den politiska majoriteten inte tar sitt ansvar ställer i alla fall vi våra platser till förfogande.

Vi hade ett alternativt yttrande till kommunfullmäktige som inte bifölls, och ett yrkande om att nämnden ska avgå som tyvärr inte heller bifölls.

Äldrenämnden
Protokoll

Datum:
2025-04-16

Därför reserverar vi oss mot beslutet. Vi tycker det är anmärkningsvärt att nämnden motsäger slutsatserna från en enig kommunrevision.

Maria Rosander (SD) reserverar sig enligt följande:

De systematiska övergreppen inom Uppsala kommuns hemtjänst är en av de största skandalerna i Uppsala kommuns historia. Det politiska styrets slapphänta agerande har resulterat i att övergreppen fått fortgå under lång tid. Förtroendet för kommunen har allvarligt urholkats.

I de granskningar som gjorts av både kommunrevisionen och av KPMG kan det konstateras att äldrenämnden brustit i sitt ansvar och i sina skyldigheter enligt lag och i föreskrifter.

Styrelsen har heller inte vidtagit tillräckliga åtgärder. Ordförande och styrande majoritet bär ett särskilt ansvar, då man varken lyft upp ärendena i tid eller gett oppositionen tillräcklig information och insyn. I den styrande majoritetens förslag till yttrande erkänner styret brister i kontroll och styrning, men skyller återkommande på att nämnden fått information alldeles försent och därför inte haft något att agera på. Det är styrelsens ansvar att säkerställa en sådan kontroll och styrning, något man alltså inte säkerställt.

Styrelsen behöver ta på sig det fulla ansvaret för vad som framgår i rapporterna. Kommunrevisionen avstyrker ansvarsfrihet till Uppsalas politiker med all rätt.

Med anledning av ovanstående bör styrelsen som varit verksam under 2024 ställa sina uppdrag till förfogande och därmed avgå från nämnden. Uppsala och äldrenämnden behöver en ny politisk ledning.